

UCHWAŁA
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

z dnia 24 września 2018 r.

w sprawie wytycznych i wyjaśnień dotyczących druku i przechowywania kart
do głosowania oraz trybu ich przekazania obwodowym komisjom wyborczym
ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w wyborach do rad gmin, rad powiatów,
sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy
oraz w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast
zarządzonych na dzień 21 października 2018 r.

Na podstawie art. 161 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. — Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 754, 1000 i 1349) oraz w związku z art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. z 2015 r. oraz z 2018 r. poz. 130) Państwowa Komisja Wyborcza uchwala, co następuje:

§ 1 Ustala się wytyczne i wyjaśnienia dotyczące druku i przechowywania kart do głosowania oraz trybu ich przekazania obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w wyborach do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast zarządzonych na dzień 21 października 2018 r., stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej

Wojciech Hermeliński

Wytyczne i wyjaśnienia w sprawie druku i przechowywania kart do głosowania oraz trybu ich przekazania obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w wyborach do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast zarządzonych na dzień 21 października 2018 r.

Zasady ogólne

1. Właściwe terytorialne komisje wyborcze ustalają format i treść kart do głosowania, które będą stosowane w danych wyborach, na podstawie zarejestrowanych list kandydatów na radnych oraz kandydatów na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i przekazują do akceptacji właściwemu komisarzowi wyborczemu.
2. Komisarze wyborczy, po sprawdzeniu prawidłowości wykonania przez terytorialne komisje wyborcze zadania, o którym mowa w pkt 1, zarządzają druk kart do głosowania w wyborach do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz w wyborach wójtów (burmistrzów i prezydentów miast) stosownie do przepisów Kodeksu wyborczego.
3. Karty do głosowania są drukami o strategicznym znaczeniu dla bezpieczeństwa państwa, do których zamówień dotyczących wytwarzania i dystrybucji nie stosuje się ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1579).
4. Karty do głosowania wykonuje się zgodnie z wzorami określonymi uchwałą Państwowej Komisji Wyborczej z dnia z dnia 27 sierpnia 2018 r. w sprawie wzorów kart do głosowania oraz nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille’a, w wyborach do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (M.P. poz. ..., ... i ...).

5. Na podstawie art. 156 § 1 Kodeksu wyborczego, w związku z wykonywaniem zadań związanych z organizacją i przeprowadzeniem wyborów na obszarze gminy, powiatu lub województwa, wykonanie kart do głosowania oraz ich dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie, w porozumieniu z terytorialnymi komisjami wyborczymi oraz we współdziałaniu z urzędnikami wyborczymi, należy do:
 - 1) marszałka województwa – dla wyborów do sejmiku województwa;
 - 2) starosty – dla wyborów do rady powiatu;
 - 3) wójta (burmistrza, prezydenta miasta) – dla wyborów do rady gminy (rady miejskiej), oraz dla wyborów wójta (burmistrza i prezydenta miasta);
 - 4) Prezydenta m.st. Warszawy, przy pomocy burmistrzów właściwych dzielnic – dla wyborów do rad dzielnic m.st. Warszawy.
6. Karty, o których mowa w pkt 5 ppkt 1 i 2, marszałek województwa i starosta przekazuje obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie, za pośrednictwem właściwego wójta (burmistrza i prezydenta miasta). Karty te przekazywane są wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) bezpośrednio z drukarni, której marszałek województwa lub starosta zlecił druk kart do głosowania.
7. Nadzór nad prawidłowym wykonaniem i dostarczeniem obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie kart do głosowania sprawuje właściwy komisarz wyborczy.
8. Prawidłowe wykonanie tych zadań wymaga współdziałania wszystkich wymienionych organów odpowiedzialnych za prawidłowy druk, przechowywanie i dostarczenie kart do głosowania obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie.
9. Każda terytorialna komisja we współdziałaniu z urzędnikiem wyborczym powinna ustalić:

- 1) harmonogram druku kart do głosowania uwzględniający dwukrotną korektę i kontrolę jakości druku kart oraz ostateczne sprawdzenie kart przez wyznaczonych członków terytorialnej komisji wyborczej oraz urzędników wyborczych z uwzględnieniem konieczności wcześniejszego przygotowania pakietów wyborczych stosowanych w głosowaniu korespondencyjnym dla wyborców niepełnosprawnych;
 - 2) zasady kontroli poprawności ustalenia treści kart do głosowania;
 - 3) nakład kart dla poszczególnych okręgów wyborczych, a gminne komisje wyborcze także nakład kart do głosowania dla wyborów wójta (burmistrza, prezydenta miasta), zgodnie z pkt 25;
 - 4) termin druku kart do głosowania, z uwzględnieniem korekty składów drukarskich kart;
 - 5) sposób i termin dostarczenia obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie kart do głosowania, z uwzględnieniem ustaleń właściwego komisarza wyborczego, o których mowa w pkt 36;
 - 6) sposób zabezpieczenia rezerwy kart do głosowania i dysponowania tą rezerwą w dniu wyborów.
10. Ustalenia, o których mowa w pkt 9 ppkt 5, powinny zapewnić odpowiednią koordynację dostarczenia kart do głosowania obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie, biorąc pod uwagę, że:
- 1) w gminach i miastach niebędących miastami na prawach powiatu obwodowe komisje wyborcze ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie otrzymują cztery rodzaje kart do głosowania: w wyborach do sejmiku województwa, rady powiatu, rady gminy (miejskiej) oraz w wyborach wójta, burmistrza lub prezydenta miasta;
 - 2) w miastach na prawach powiatu obwodowe komisje wyborcze ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie otrzymują trzy rodzaje kart do głosowania: w wyborach do sejmiku województwa, rady miasta oraz w wyborach prezydenta miasta;

- 3) w mieście stołecznym Warszawie obwodowe komisje wyborcze ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie otrzymują cztery rodzaje kart do głosowania: w wyborach do Sejmiku Województwa Mazowieckiego, Rady m.st. Warszawy, właściwej Rady Dzielnicy oraz w wyborach Prezydenta m.st. Warszawy.
11. Do zadań marszałków województw, starostów, wójtów (burmistrzów i prezydentów miast) we współdziałaniu z właściwym urzędnikiem wyborczym należy:
- 1) zlecenie druku kart do głosowania, dodruku kart do głosowania, o którym mowa w pkt 29 oraz dodatkowego druku kart do głosowania, o którym mowa w pkt 43;
 - 2) dokonanie z wykonawcami ustaleń zapewniających zabezpieczenie kart do głosowania w procesie druku oraz ich zapakowanie według okręgów wyborczych i obwodów głosowania;
 - 3) ustalenie terminów i sposobu odbioru kart od wykonawcy, przygotowanie paczek z kartami dla poszczególnych obwodowych komisji wyborczych ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie oraz miejsca ich przechowywania i sposobu zabezpieczenia do czasu dostarczenia obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie, w tym doręczenia bezpośrednio przez drukarnie kart w wyborach do rad powiatów i sejmików województw wójtom (burmistrzom, prezydentom miast), o czym mowa w pkt 6;
 - 4) zapewnienie dyżuru w zakładach drukujących karty w przeddzień wyborów i w dniu głosowania.
12. Karty do głosowania przeznaczone do sporządzenia pakietów wyborczych stosowanych w głosowaniu korespondencyjnym muszą być wykonane i przekazane do urzędów gmin najpóźniej na 12 dni przed dniem wyborów, tj. do 9 października 2018 r.
13. Pozostała część nakładu kart do głosowania powinna być wykonana i przekazana do urzędów gmin nie później niż na 3 dni przed dniem wyborów, tj. do 18 października 2018 r., z tym że karty nie mogą się treścią ani w żaden inny sposób różnić od kart do głosowania przeznaczonych do sporządzenia pakietów

wyborczych.

14. Zamówienie na wykonanie i dostarczenie kart do głosowania jest zwolnione z przepisów ustawy – Prawo zamówień publicznych, o czym mowa w pkt 3. Dopuszcza się wykonanie kart w systemie tak zwanej małej poligrafii, pod warunkiem zachowania zasad określonych w uchwale, o której mowa w pkt 4 i w niniejszych wytycznych.
15. Za wybór sposobu wykonania kart i wybór wykonawcy odpowiada odpowiednio marszałek województwa, starosta, wójt, burmistrz, prezydent miasta współdziałający z właściwym urzędnikiem wyborczym.
16. Stosownie do przepisów Kodeksu wyborczego karty do głosowania opatruje się pieczęcią właściwej terytorialnej komisji wyborczej. Czynność ta powinna być dokonana w procesie druku z matrycy wykonanej z odcisku pieczęci właściwej komisji.

Ustalenie treści i zarządzenie druku kart do głosowania

17. Format i treść kart do głosowania ustalają właściwe terytorialne komisje wyborcze odrębnie dla każdego okręgu wyborczego przed zarządzeniem ich druku. Gminna (miejska) komisja wyborcza ustala także treść karty do głosowania w wyborach wójta, (burmistrza, prezydenta miasta).
18. Przy ustalaniu treści kart do głosowania należy bezwzględnie stosować zasady określone w uchwale, o której mowa w pkt 4, a ponadto mieć na uwadze, że na kartach do głosowania:
 - 1) w wyborach do rad oraz wyborach wójta (burmistrza prezydenta miasta) nazwiska kandydatów oraz skróty nazw komitetów wyborczych zgłaszających kandydatów muszą zostać zapisane wersalikami. Imię (imiona) kandydata zapisuje się w ten sposób, że pierwsza litera zapisana jest wersalikiem, a pozostałe literami tekstowymi;

- 2) w wyborach wójta (burmistrza, prezydenta miasta), w których nazwiska kandydatów muszą być uszeregowane w kolejności alfabetycznej, w przypadku jednakowych nazwisk należy uszeregować te nazwiska w kolejności alfabetycznej imion. W przypadku, gdy np.: dwaj kandydaci na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w tej samej gminie (mieście) mają te same nazwiska i imiona na karcie podawane są imiona ojców kandydatów, a gdyby i te imiona były identyczne — również imiona matek;
 - 3) wielkość czcionki w danym okręgu wyborczym dostosowuje się odpowiednio do liczby znaków drukarskich w nazwiskach i imionach kandydatów;
 - 4) na karcie do głosowania nie drukuje się oznaczenia miejsca na symbol graficzny komitetu wyborczego (kwadratu umieszczonego we wzorze karty do głosowania). Dotyczy to również sytuacji, gdy lista lub kandydat nie są oznaczeni symbolem graficznym komitetu wyborczego.
19. W trakcie wykonywania czynności, o których mowa w pkt 18, należy raz jeszcze upewnić się, czy uszeregowanie list i nazwisk kandydatów jest właściwe i czy w pisowni nazwisk i imion kandydatów nie ma błędów, porównując pisownię każdego nazwiska i imion z protokołem rejestracji listy i kandydata oraz złożonym przez niego oświadczeniem o zgodzie na kandydowanie.
 20. Sprawdzenia wymaga, czy na karcie do głosowania nie pominięto któregośkolwiek zarejestrowanego kandydata i którejkolwiek listy oraz czy uszeregowanie list odpowiada kolejności nadanych im numerów.
 21. W przypadku skreślenia kandydata z listy kandydatów pomija się w treści karty do głosowania skreślonego kandydata, zmieniając odpowiednio numery przy nazwiskach pozostałych kandydatów i likwidując przerwę po skreślonym kandydacie.
 22. Unieważnienie rejestracji listy kandydatów nie powoduje zmiany numerów nadanych pozostałym listom.

23. Komisarz wyborczy i urzędnik wyborczy sprawdzają prawidłowość ustalenia przez terytorialne komisje wyborcze treści kart do głosowania. W przypadku stwierdzenia omyłek lub innych uchybień niezbędne jest sprostowanie ich przez właściwą terytorialną komisję wyborczą.
24. Dla zapewnienia wydrukowania odpowiedniej liczby kart do głosowania właściwa terytorialna komisja wyborcza powinna sporządzić zestawienie obejmujące dla każdego okręgu wyborczego liczbę kart do głosowania podlegającą wydrukowaniu (nakład).
25. Państwowa Komisja Wyborcza ustala nakład kart w wysokości 100% uprawnionych do głosowania oraz dodatkowe 50 kart do głosowania na każdy obwód głosowania, za wyjątkiem obwodów odrębnych, gdzie nakład powinien wynosić 100%; dotyczy to również ponownego głosowania w wyborach wójta (burmistrza, prezydenta miasta).
26. Przy ustalaniu nakładu kart należy kierować się liczbą wyborców umieszczonych w rejestrze wyborców lub w spisach wyborców w obwodach właściwych dla danego okręgu wyborczego.
27. W okręgu obejmującym więcej niż jeden obwód należy dodatkowo podać liczbę kart, które należy dostarczyć do każdego obwodu głosowania, wchodzącego w skład tego okręgu.
28. Zestawienia, o których mowa w pkt 24, terytorialna komisja wyborcza przekazuje wraz z treścią kart do głosowania organowi, który zleca druk kart oraz urzędnikowi wyborczemu.
29. Państwowa Komisja Wyborcza zaleca, aby z ustalonego nakładu kart do głosowania karty w liczbie stanowiącej 10% uprawnionych do głosowania były rezerwą terytorialnej komisji wyborczej. Rezerwa ta kierowana byłaby do obwodów w miarę potrzeb sygnalizowanych przez obwodowe komisje wyborcze ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie.
Pełny nakład kart do głosowania, odpowiadający liczbie wyborców, należy dostarczyć dla obwodów utworzonych w zakładach opieki zdrowotnej, domach

pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz oddziałach zewnętrznych takich zakładów i aresztów.

Niezależnie od wyżej wspomnianych środków organizacyjnych konieczne jest zapewnienie możliwości ewentualnego dodruku kart do głosowania, w przypadku nadzwyczajnych wydarzeń.

30. Druk kart do głosowania powinien się odbywać z zachowaniem warunków najwyższej staranności. Korektę składów kart do głosowania w zakresie zgodności z ustaloną treścią karty i jej wzorem prowadzą dwa niezależnie od siebie działające zespoły wyznaczonych członków terytorialnej komisji wyborczej współdziałających z urzędnikiem wyborczym. Stwierdzone błędy oba zespoły wzajemnie konfrontują i przekazują wykonawcy, zatrzymując po 2 egzemplarze odbitki każdej karty, w tym po 1 egzemplarzu dla urzędnika wyborczego. Po usunięciu błędów, zespoły dokonują ponownego sprawdzenia kart do głosowania na podstawie materiału wyjściowego, tj. ustalonej treści karty. W przypadku stwierdzenia, że skład kart do głosowania został wykonany prawidłowo, członkowie obu zespołów terytorialnej komisji wyborczej współdziałający z urzędnikiem wyborczym zezwalają na uruchomienie druku pełnego nakładu karty, wspólnie podpisując kartę do druku.

**Przechowywanie kart do głosowania do czasu ich dostarczenia
obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania
w obwodzie**

31. Wydrukowane karty do głosowania dla wyboru danej rady powinny zostać zapakowane według obwodów głosowania i odpowiadających im okręgów wyborczych oraz właściwie oznakowane (z podaniem nazwy rady gminy, rady powiatu, sejmiku województwa, nr okręgu wyborczego i nr obwodu głosowania). Karty do głosowania w wyborach wójta (burmistrza, prezydenta miasta) powinny być pakowane według obwodów głosowania z podaniem nazwy gminy (miasta).
32. Paczki z kartami do głosowania powinny być przykładowo oznakowane w sposób następujący:

KARTY DO GŁOSOWANIA Wybory do Rady Gminy Obwód głosowania nr

Okręg wyborczy nr Liczba kart do głosowania

KARTY DO GŁOSOWANIA Wybory Wójta Gminy Obwód
głosowania nr Liczba kart do głosowania

33. Analogicznie oznakowane powinny być paczki z kartami dla wyboru rady dzielnic m.st. Warszawy, rady powiatu i sejmiku województwa.
34. Wydrukowane i przygotowane do przekazania karty do głosowania należy przechowywać w warunkach pełnego zabezpieczenia przed uszkodzeniem, zniszczeniem lub utratą. Za należyte zabezpieczenie kart do głosowania odpowiada odpowiednio wójt (burmistrz, prezydent miasta). Nadzór nad właściwym wykonaniem tego zadania sprawuje komisarz wyborczy za pośrednictwem urzędnika wyborczego.
35. Zaleca się, aby karty do głosowania były przechowywane w odrębnym, specjalnie do tego celu wydzielonym pomieszczeniu.

Przekazanie kart do głosowania obwodowym komisjom wyborczym

ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie

36. Komisarz wyborczy określa tryb przekazania kart do głosowania obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie (art. 437 § 1 i art. 484 Kodeksu wyborczego).
37. Zapakowane karty do głosowania należy dostarczyć do obwodów głosowania w przeddzień głosowania i doręczyć obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie. Ustalając tryb dostarczenia kart do głosowania, komisarz wyborczy może ustalić inny termin ich dostarczenia, w zależności od lokalnych warunków i możliwości zapewnienia ich bezpiecznego przechowywania. Należy dążyć do tego, by karty do głosowania każdego rodzaju były dostarczone obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie jednocześnie.

38. Przekazanie kart do głosowania powinno nastąpić w formie protokolarnej. Karty do głosowania przyjmują członkowie obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w obecności co najmniej $\frac{1}{2}$ jej składu, w tym przewodniczącego komisji lub jego zastępcy.
39. Protokół potwierdzający przyjęcie kart do głosowania, ze wskazaniem ich rodzajów i liczby, należy sporządzić w dwóch egzemplarzach: jeden dla obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie, drugi dla osoby dostarczającej.
40. Karty do pakietów wyborczych stosowanych w głosowaniu korespondencyjnym należy doręczyć za pokwitowaniem do właściwych urzędów gmin najpóźniej na 12 dni przed dniem wyborów, tj. do 9 października 2018 r.
41. Rezerwowe karty do głosowania należy przechowywać w urzędach miast lub gmin, co umożliwi ich sprawne dostarczenie do obwodów w miarę występujących potrzeb. Należy zapewnić środek transportu dla dowiezienia kart do obwodu głosowania stosownie do dyspozycji terytorialnej komisji wyborczej.
42. Wydanie rezerwy kart do głosowania obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie może nastąpić wyłącznie protokolarnie i na polecenie właściwej terytorialnej komisji wyborczej.

Dodatkowy druk kart do głosowania

43. W razie zmiany lub unieważnienia rejestracji listy kandydatów albo skreślenia kandydata na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwy komisarz wyborczy współdziałając z terytorialną komisją wyborczą zarządza - jeżeli jest to możliwe - wydrukowanie kart do głosowania, ustalając ich nową treść, oraz poleca i nadzoruje protokolarne zniszczenie poprzedniego nakładu.
44. Jeżeli wydrukowanie nowych kart do głosowania nie jest możliwe, terytorialna komisja wyborcza jest obowiązana sporządzić informację o nowej prawidłowej treści karty do głosowania:

- 1) w przypadku skreślenia kandydata z listy kandydatów - przez odwzorowanie karty z wykreślonym nazwiskiem kandydata i adnotacją „skreślenie z zarejestrowanej listy”, ale z utrzymaną bez zmian numeracją pozostałych kandydatów;
 - 2) w przypadku unieważnienia rejestracji listy kandydatów - przez odwzorowanie karty z przekreśloną w formie „X” listą i adnotacją przy liście „unieważnienie rejestracji listy”;
 - 3) w przypadku skreślenia kandydata z listy kandydatów i unieważnienia z tej przyczyny rejestracji listy - przez odwzorowanie karty w sposób opisany w ppkt 2.
45. Informacja ta powinna być umieszczona w widocznym miejscu w lokalu wyborczym.
46. Obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie nie jest uprawniona do dokonywania skreśleń lub poprawek na kartach do głosowania.
47. Konieczne jest zapewnienie dyżuru w zakładach drukujących karty w przeddzień wyborów i w dniu głosowania.

**Druk kart do głosowania w ponownym głosowaniu
w wyborach kandydatów na wójta (burmistrza, prezydenta miasta)**

48. Jeżeli w pierwszym głosowaniu nie dokonano wyboru wójta (burmistrza, prezydenta miasta), terytorialna komisja wyborcza ustali treść karty do głosowania w ponownym głosowaniu.
49. Kartę do głosowania drukuje się, według wzoru stanowiącego załącznik nr 22 do uchwały, o której mowa w pkt 4.
50. W przypadku głosowania na jednego kandydata karta do głosowania jest wykonywana według wzoru stanowiącego załącznik nr 23 do uchwały, o której mowa w pkt 4.
51. Kontrola druku kart do głosowania, sposób ich pakowania i dostarczenia obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie są analogiczne do trybu postępowania w związku z głosowaniem przeprowadzonym w dniu 21 października 2018 r. Druk i pakowanie kart do głosowania należy zakończyć do dnia 31 października 2018 r.

UCHWAŁA
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 24 września 2018 r.

w sprawie wytycznych dla obwodowych i terytorialnych komisji wyborczych
dotyczących sprawdzenia w systemie informatycznym zgodności arytmetycznej danych
zawartych w projektach protokołów głosowania i w protokołach głosowania w wyborach
do organów jednostek samorządu terytorialnego zarządzanych na dzień 21 października
2018 r.

Na podstawie art. 161 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 754, 1000 i 1349) oraz w związku z art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. z 2015 r. poz. 1438 oraz z 2018 r. poz. 130) Państwowa Komisja Wyborcza uchwala, co następuje:

§ 1. Ustala się wytyczne dla obwodowych i terytorialnych komisji wyborczych dotyczące sprawdzenia w systemie informatycznym zgodności arytmetycznej danych zawartych w projektach protokołów głosowania i w protokołach głosowania w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego zarządzanych na dzień 21 października 2018 r., stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej

Wojciech Hermeliński

Załącznik do uchwały
Państwowej Komisji Wyborczej
z dnia 24 września 2018 r. (poz. ...)

**Wytyczne dla obwodowych i terytorialnych komisji wyborczych dotyczące
sprawdzenia w systemie informatycznym zgodności arytmetycznej danych
zawartych w projektach protokołów głosowania i w protokołach głosowania
w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego zarządzanych
na dzień 21 października 2018 r.**

**I. Warunki poprawności arytmetycznej danych liczbowych w projektach
protokołów głosowania i w protokołach głosowania podlegające sprawdzeniu
w systemie informatycznym**

Warunki arytmetyczne dotyczące danych w projektach protokołów głosowania oraz w protokołach głosowania podzielono na dwa rodzaje:

- 1) warunki konieczne, które muszą być spełnione bezwzględnie;
- 2) warunki dodatkowe, które powinny być spełnione, ale w szczególnych okolicznościach mogą być niezachowane.

Ponadto w systemie informatycznym „Wsparcie Organów Wyborczych (WOW)” zdefiniowano warunki, które służą sprawdzeniu zgodności niektórych danych liczbowych z projektów protokołów głosowania oraz z protokołów głosowania w wyborach do poszczególnych rad i w wyborach wójta w danym obwodzie.

A. Wybory do rad gmin liczących do 20 tysięcy mieszkańców

1. Warunki konieczne

Wymienione niżej warunki muszą być bezwzględnie spełnione, albowiem naruszenie któregokolwiek powoduje nieprawidłowe ustalenie wyników głosowania w obwodzie lub wadliwe sporządzenie protokołu głosowania:

- 1) suma liczb wyborców umieszczonych w części A oraz w części B spisu wyborców musi być równa liczbie wyborców uprawnionych do głosowania;

- 2) suma liczb wyborców, którym wydano karty do głosowania, umieszczonych w części A oraz w części B spisu wyborców musi być równa liczbie wszystkich wyborców, którym wydano karty do głosowania;
- 3) liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania, nie może być większa od liczby uprawnionych do głosowania;
- 4) suma liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania i liczby wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze nie może być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania;
- 5) liczba niewykorzystanych kart do głosowania nie może być większa od liczby kart, które komisja otrzymała;
- 6) liczba otrzymanych kopert zwrotnych nie może być większa, niż liczba wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze;
- 7) suma liczby kopert zwrotnych, w których nie było oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu i liczby kopert zwrotnych, w których oświadczenie nie było podpisane, nie może być większa od liczby otrzymanych kopert zwrotnych;
- 8) suma liczby kopert zwrotnych, w których nie było koperty na kartę do głosowania oraz liczby kopert zwrotnych, w których znajdowała się niezaklejona koperta na kartę do głosowania, nie może być większa od liczby otrzymanych kopert zwrotnych;
- 9) liczba kart wyjętych z urny musi być większa niż zero, gdy liczba osób, którym wydano karty do głosowania jest większa niż zero, w obwodach stałych;
- 10) liczba kart wyjętych z urny musi być równa sumie liczby kart nieważnych i liczby kart ważnych;
- 11) liczba kart ważnych musi być równa sumie liczby głosów nieważnych i liczby głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy kandydatów;
- 12) suma liczb głosów nieważnych z poszczególnych powodów musi być równa liczbie głosów nieważnych;
- 13) suma głosów oddanych na poszczególnych kandydatów z list kandydatów musi być równa liczbie głosów oddanych łącznie na wszystkie listy kandydatów.

2. Warunki dodatkowe

Wymienione niżej warunki powinny być także spełnione, jednakże w wyjątkowych okolicznościach mogą być niedotrzymane. W takiej sytuacji do protokołu musi być dołączony wydrukowany raport ostrzeżeń podpisany przez wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania, uczestniczące w ustalaniu wyników głosowania:

- 1) liczba wyborców uprawnionych do głosowania powinna być większa od zera;
- 2) liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania, powinna być większa od zera;
- 3) suma liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania i liczby niewykorzystanych kart do głosowania powinna być równa liczbie kart do głosowania otrzymanych przez komisję;
- 4) liczba wyborców uprawnionych do głosowania nie powinna być mniejsza niż liczba kart ważnych;
- 5) liczba wyborców umieszczonych w części A spisu wyborców, którym wydano karty do głosowania nie może być większa od liczby wyborców umieszczonych w części A spisu wyborców;
- 6) liczba wyborców umieszczonych w części B spisu wyborców, którym wydano karty do głosowania nie może być większa od liczby wyborców umieszczonych w części B spisu wyborców;
- 7) liczba wyborców głosujących przez pełnomocnika powinna być mniejsza niż liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania, gdy ta jest większa od zera;
- 8) liczba kopert na karty do głosowania wrzuconych do urny nie powinna być większa niż liczba otrzymanych kopert zwrotnych pomniejszona o liczbę kopert zwrotnych niespełniających warunków;
- 9) liczba kart wyjętych z urny powinna być większa od zera;
- 10) liczba kart wyjętych z kopert na karty do głosowania nie powinna być większa od liczby wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze;
- 11) liczba kart wyjętych z kopert na kartę do głosowania nie powinna być większa od liczby kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny;

- 12) liczba kart wyjętych z urny pomniejszona o liczbę kart wyjętych z kopert na karty do głosowania powinna być równa liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania;
- 13) liczba kart ważnych powinna być większa od zera;
- 14) liczba kart nieważnych nie powinna być większa od zera;
- 15) liczba kart nieważnych nie powinna być większa od liczby głosów nieważnych z kart ważnych.

B. Wybory do rad gmin liczących ponad 20 tysięcy mieszkańców, rad dzielnic m.st. Warszawy, rad powiatów i sejmików województw

1. Warunki konieczne

Wymienione niżej warunki muszą być bezwzględnie spełnione, albowiem naruszenie któregośkolwiek powoduje nieprawidłowe ustalenie wyników głosowania w obwodzie lub wadliwe sporządzenie protokołu głosowania:

- 1) liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania, nie może być większa od liczby uprawnionych do głosowania,
- 2) suma liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania i liczby wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze nie może być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania;
- 3) liczba niewykorzystanych kart do głosowania nie może być większa od liczby kart, które komisja otrzymała;
- 4) liczba otrzymanych kopert zwrotnych nie może być większa, niż liczba wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze;
- 5) suma liczby kopert zwrotnych, w których nie było oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu i liczby kopert zwrotnych, w których oświadczenie nie było podpisane, nie może być większa od liczby otrzymanych kopert zwrotnych;
- 6) suma liczby kopert zwrotnych, w których nie było koperty na kartę do głosowania oraz liczby kopert zwrotnych, w których znajdowała się niezaklejona koperta na kartę do głosowania, nie może być większa od liczby otrzymanych kopert zwrotnych;
- 7) liczba kart wyjętych z urny musi być większa niż zero, gdy liczba osób, którym

- wydano karty do głosowania jest większa niż zero, w obwodach stałych;
- 8) liczba kart wyjętych z urny musi być równa sumie liczby kart nieważnych i liczby kart ważnych;
 - 9) liczba kart ważnych musi być równa sumie liczby głosów nieważnych i liczby głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy kandydatów;
 - 10) suma liczb głosów nieważnych z poszczególnych powodów musi być równa liczbie głosów nieważnych;
 - 11) suma liczb głosów ważnych oddanych na poszczególne listy kandydatów musi być równa liczbie głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy kandydatów;
 - 12) jeżeli na liście nie ma kandydatów skreślonych po wydruku kart do głosowania, liczba głosów ważnych oddanych na listę musi być równa sumie liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy;
 - 13) jeżeli na liście jest co najmniej jeden kandydat skreślony po wydrukowaniu kart do głosowania, liczba głosów ważnych oddanych na listę nie może być mniejsza od sumy liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy;
 - 14) liczba w rubryce „Razem” głosów oddanych na kandydatów z listy kandydatów musi być równa sumie liczb głosów oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy.

Dodatkowo, tylko w wyborach do rad gmin liczących ponad 20 tysięcy mieszkańców i rad dzielnic m.st. Warszawy:

- 1) suma liczb wyborców umieszczonych w części A oraz w części B spisu wyborców musi być równa liczbie wyborców uprawnionych do głosowania;
- 2) suma liczb wyborców, którym wydano karty do głosowania, umieszczonych w części A oraz w części B spisu wyborców musi być równa liczbie wszystkich wyborców, którym wydano karty do głosowania.

2. Warunki dodatkowe

Wymienione niżej warunki powinny być także spełnione, jednakże w wyjątkowych okolicznościach mogą być niedotrzymane. W takiej sytuacji do protokołu musi być dołączony wydrukowany raport ostrzeżeń podpisany przez wszystkie osoby

wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania, uczestniczące w ustalaniu wyników głosowania:

- 1) liczba wyborców uprawnionych do głosowania powinna być większa od zera;
- 2) liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania, powinna być większa od zera;
- 3) suma liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania i liczby niewykorzystanych kart do głosowania powinna być równa liczbie kart do głosowania otrzymanych przez komisję;
- 4) liczba wyborców uprawnionych do głosowania nie powinna być mniejsza niż liczba kart ważnych;
- 5) liczba wyborców głosujących przez pełnomocnika powinna być mniejsza niż liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania, gdy ta jest większa od zera,
- 6) liczba kopert na karty do głosowania wrzuconych do urny nie powinna być większa niż liczba otrzymanych kopert zwrotnych pomniejszona o liczbę kopert zwrotnych niespełniających warunków;
- 7) liczba kart wyjętych z urny powinna być większa od zera;
- 8) liczba kart wyjętych z kopert na karty do głosowania nie powinna być większa od liczby wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze;
- 9) liczba kart wyjętych z kopert na kartę do głosowania nie powinna być większa od liczby kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny;
- 10) liczba kart wyjętych z urny pomniejszona o liczbę kart wyjętych z kopert na karty do głosowania powinna być równa liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania;
- 11) liczba kart ważnych powinna być większa od zera;
- 12) liczba kart nieważnych nie powinna być większa od zera;
- 13) liczba kart nieważnych nie powinna być większa od liczby głosów nieważnych z kart ważnych.

Dodatkowo, tylko w wyborach do rad gmin liczących ponad 20 tysięcy mieszkańców i rad dzielnic m.st. Warszawy:

- 1) liczba wyborców umieszczonych w części A spisu wyborców, którym wydano karty do głosowania nie może być większa od liczby wyborców umieszczonych w części A spisu wyborców;
- 2) liczba wyborców umieszczonych w części B spisu wyborców, którym wydano karty do głosowania nie może być większa od liczby wyborców umieszczonych w części B spisu wyborców.

C. Wybory wójtów burmistrzów i prezydentów miast

Szczególne warunki występują też w wyborach organów wykonawczych gmin/miast.

1. Warunki konieczne

Wymienione niżej warunki muszą być bezwzględnie spełnione, albowiem naruszenie któregokolwiek powoduje nieprawidłowe ustalenie wyników głosowania w obwodzie lub wadliwe sporządzenie protokołu głosowania:

- 1) suma liczb wyborców umieszczonych w części A oraz w części B spisu wyborców musi być równa liczbie wyborców uprawnionych do głosowania;
- 2) suma liczb wyborców, którym wydano karty do głosowania, umieszczonych w części A oraz w części B spisu wyborców musi być równa liczbie wszystkich wyborców, którym wydano karty do głosowania;
- 3) liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania, nie może być większa od liczby uprawnionych do głosowania;
- 4) suma liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania i liczby wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze nie może być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania;
- 5) liczba niewykorzystanych kart do głosowania nie może być większa od liczby kart, które komisja otrzymała;
- 6) liczba otrzymanych kopert zwrotnych nie może być większa, niż liczba wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze;
- 7) suma liczby kopert zwrotnych, w których nie było oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu i liczby kopert zwrotnych, w których oświadczenie nie było podpisane, nie może być większa od liczby otrzymanych kopert zwrotnych;

- 8) suma liczby kopert zwrotnych, w których nie było koperty na kartę do głosowania oraz liczby kopert zwrotnych, w których znajdowała się niezaklejona koperta na kartę do głosowania, nie może być większa od liczby otrzymanych kopert zwrotnych;
- 9) liczba kart wyjętych z urny musi być większa niż zero, gdy liczba osób, którym wydano karty do głosowania jest większa niż zero, w obwodach stałych;
- 10) liczba kart wyjętych z urny musi być równa sumie liczby kart nieważnych i liczby kart ważnych.

Dodatkowo, w przypadku głosowania na więcej niż jednego kandydata:

- 1) liczba kart ważnych musi być równa sumie liczby głosów nieważnych i liczby głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkich kandydatów;
- 2) liczba w rubryce „Razem” głosów oddanych na wszystkich kandydatów musi być równa sumie liczb głosów oddanych na poszczególnych kandydatów,
- 3) suma głosów oddanych na wszystkich kandydatów musi być równa liczbie głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkich kandydatów.

W przypadku głosowania za lub przeciw jednemu kandydatowi:

- 1) liczba kart ważnych musi być równa sumie liczby głosów nieważnych i liczby głosów ważnych oddanych łącznie za wyborem oraz przeciw wyborowi kandydata;
- 2) liczba w rubryce „Razem” musi być równa sumie liczb głosów oddanych za wyborem kandydata i przeciw wyborowi kandydata.

2. Warunki dodatkowe

Wymienione niżej warunki powinny być także spełnione, jednakże w wyjątkowych okolicznościach mogą być niedotrzymane. W takiej sytuacji do protokołu musi być dołączony wydrukowany raport ostrzeżeń podpisany przez wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania, uczestniczące w ustalaniu wyników głosowania:

- 1) liczba wyborców uprawnionych do głosowania powinna być większa od zera;

- 2) liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania, powinna być większa od zera;
- 3) suma liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania i liczby niewykorzystanych kart do głosowania powinna być równa liczbie kart do głosowania otrzymanych przez komisję;
- 4) liczba wyborców uprawnionych do głosowania nie powinna być mniejsza niż liczba kart ważnych;
- 5) liczba wyborców umieszczonych w części A spisu wyborców, którym wydano karty do głosowania nie może być większa od liczby wyborców umieszczonych w części A spisu wyborców;
- 6) liczba wyborców umieszczonych w części B spisu wyborców, którym wydano karty do głosowania nie może być większa od liczby wyborców umieszczonych w części B spisu wyborców;
- 7) liczba wyborców głosujących przez pełnomocnika powinna być mniejsza niż liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania, gdy ta jest większa od zera,
- 8) liczba kopert na karty do głosowania wrzuconych do urny nie powinna być większa niż liczba otrzymanych kopert zwrotnych pomniejszona o liczbę kopert zwrotnych niespełniających warunków;
- 9) liczba kart wyjętych z urny powinna być większa od zera;
- 10) liczba kart wyjętych z kopert na karty do głosowania nie powinna być większa od liczby wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze;
- 11) liczba kart wyjętych z kopert na kartę do głosowania nie powinna być większa od liczby kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny;
- 12) liczba kart wyjętych z urny pomniejszona o liczbę kart wyjętych z kopert na karty do głosowania powinna być równa liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania;
- 13) liczba kart ważnych powinna być większa od zera;
- 14) liczba kart nieważnych nie powinna być większa od zera;
- 15) liczba kart nieważnych nie powinna być większa od liczby głosów nieważnych z kart ważnych.

II. Weryfikacja zgodności danych zawartych w projekcie protokołu głosowania i w protokole głosowania z meldunkiem przedwyborczym ze spisów wyborców oraz z protokołem przekazania dokumentów pomiędzy obwodową komisją wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania oraz obwodową komisją wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania

System informatyczny „Wsparcie Organów Wyborczych (WOW)” weryfikuje również zgodność danych w projekcie protokołu głosowania i w protokole głosowania z meldunkiem przedwyborczym ze spisu wyborców, jak też z danymi z protokołu przekazania dokumentów pomiędzy obwodową komisją wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania oraz obwodową komisją wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania.

Wymienione niżej warunki powinny być spełnione, jednakże w wyjątkowych okolicznościach mogą być niedotrzymane. W takiej sytuacji do protokołu głosowania musi być dołączony wydrukowany raport ostrzeżeń podpisany przez wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania, uczestniczące w ustalaniu wyników głosowania. Poniższe warunki mają charakter warunków dodatkowych i występują we wszystkich wyborach:

- 1) liczba wyborców uprawnionych do głosowania nie powinna być większa od 105% lub mniejsza od 95% szacowanej liczby wyborców uprawnionych do głosowania (ustalanej w meldunku przedwyborczym) – w obwodzie stałym;
- 2) liczba otrzymanych kart do głosowania nie powinna być mniejsza niż 75% i większa niż 105% od szacowanej liczby wyborców uprawnionych do głosowania (ustalanej w meldunku przedwyborczym) – w obwodzie stałym;
- 3) liczba wyborców głosujących przez pełnomocnika nie powinna być większa od liczby sporządzonych aktów pełnomocnictwa, ustalanej w meldunku przedwyborczym;
- 4) liczba wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze, powinna być równa liczbie wysłanych pakietów wyborczych, ustalanej w meldunku przedwyborczym;
- 5) liczba wyborców umieszczonych w części B spisu wyborców powinna być równa liczbie wyborców umieszczonych w części B, ustalanej w meldunku

przedwyborczym (tylko w wyborach do rad gmin, rad dzielnic m.st. Warszawy oraz wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast);

- 6) liczba otrzymanych przez obwodową komisję wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania kart do głosowania zapisana w protokole przekazania powinna być zgodna z liczbą otrzymanych kart zapisaną w protokole głosowania;
- 7) liczba niewykorzystanych kart do głosowania zapisana w protokole przekazania powinna być zgodna z liczbą niewykorzystanych kart zapisaną w protokole głosowania;
- 8) liczba aktów pełnomocnictwa do głosowania zapisana w protokole przekazania powinna być zgodna z liczbą aktów pełnomocnictwa zapisaną w protokole głosowania;
- 9) liczba otrzymanych przez obwodową komisję ds. przeprowadzenia głosowania kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym zapisana w protokole przekazania powinna być zgodna z liczbą otrzymanych przez obwodową komisję ds. przeprowadzenia głosowania kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym zapisaną w protokole głosowania;
- 10) liczba kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których nie było oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu zapisana w protokole przekazania powinna być zgodna z liczbą kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których nie było oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu zapisaną w protokole głosowania;
- 11) liczba kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których oświadczenie nie było podpisane przez wyborcę, zapisana w protokole przekazania powinna być zgodna z liczbą kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których oświadczenie nie było podpisane przez wyborcę, zapisaną w protokole głosowania;
- 12) liczba kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których nie było koperty na karty do głosowania, zapisana w protokole przekazania powinna być zgodna z liczbą kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których nie było koperty na karty do głosowania, zapisaną w protokole głosowania;

- 13) liczba kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których znajdowała się niezaklejona koperta do głosowania, zapisana w protokole przekazania powinna być zgodna z liczbą kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których znajdowała się niezaklejona koperta do głosowania, zapisaną w protokole głosowania;
- 14) liczba kopert na karty do głosowania w głosowaniu korespondencyjnym wrzuconych do urny zapisana w protokole przekazania powinna być zgodna z liczbą kopert na karty do głosowania w głosowaniu korespondencyjnym wrzuconych do urny zapisaną w protokole głosowania.

Systemu informatyczny „Wsparcie Organów Wyborczych (WOW)” sprawdza wszystkie warunki arytmetyczne. W przypadku stwierdzenia błędów system „Wsparcie Organów Wyborczych (WOW)” informuje o tym operatora, wymieniając konkretne przekroczone warunki, oraz generuje raport błędów, który jest drukowany. Raport zawiera dokładne informacje identyfikujące protokół oraz szczegółowy opis warunków, które nie zostały dotrzymane.

Jeżeli wystąpiło chociaż jedno naruszenie warunku koniecznego, dane nie zostają zapisane w systemie.

Jeżeli zostały przekroczone jedynie warunki dodatkowe, to dane z protokołu zostają zapisane warunkowo. Właściwa terytorialna komisja wyborcza lub właściwy komisarz wyborczy mogą podjąć decyzję o konieczności ponownego ustalenia wyników głosowania przez obwodową komisję wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania i o usunięciu danych z systemu.

